

Rapport visitatie 25 oktober 2016

Kardinge

Groningen

(5-12-2016)

www.natuurzonderdrempels.nl

C.J. van Helteren, secretaris
Reigershof 1 4921 VP Made
cjhelteren01@hetnet.nl

Advies van het Kenniscentrum Groen & Handicap betreffende de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en het gebruik van voorzieningen van natuur- recreatiegebied Kardinge voor mensen met een lichamelijke beperking.

Het natuurgebied Kardinge is een relatief jong natuurgebied van ca. 300 ha groot en bestaat uit hele diverse terreintypen. Oorspronkelijk is het een recreatiegebied aangelegd door de gemeente Groningen, de laatste jaren heeft Natuurmonumenten het gebied in erfpacht en beheer, in nauwe samenwerking met de gemeente. Kardinge heeft de functie van een stedelijk uitloopgebied voor aangrenzende woonwijken (waaronder Beijum) maar wordt ook veel bezocht door mensen uit de stad Groningen.

De visitatie

Op 25 oktober 2016 heeft een visitatiecommissie van Groen&Handicap een bezoek gebracht aan natuur- recreatiegebied Kardinge om met name te kijken naar de bereikbaarheid van het gebied, de toegankelijkheid en de bruikbaarheid van voorzieningen (btb)

Ook de informatievoorziening en verspreiding alsmede de communicatie van Natuurmonumenten naar de bezoekers is daarbij onder de loupe genomen.

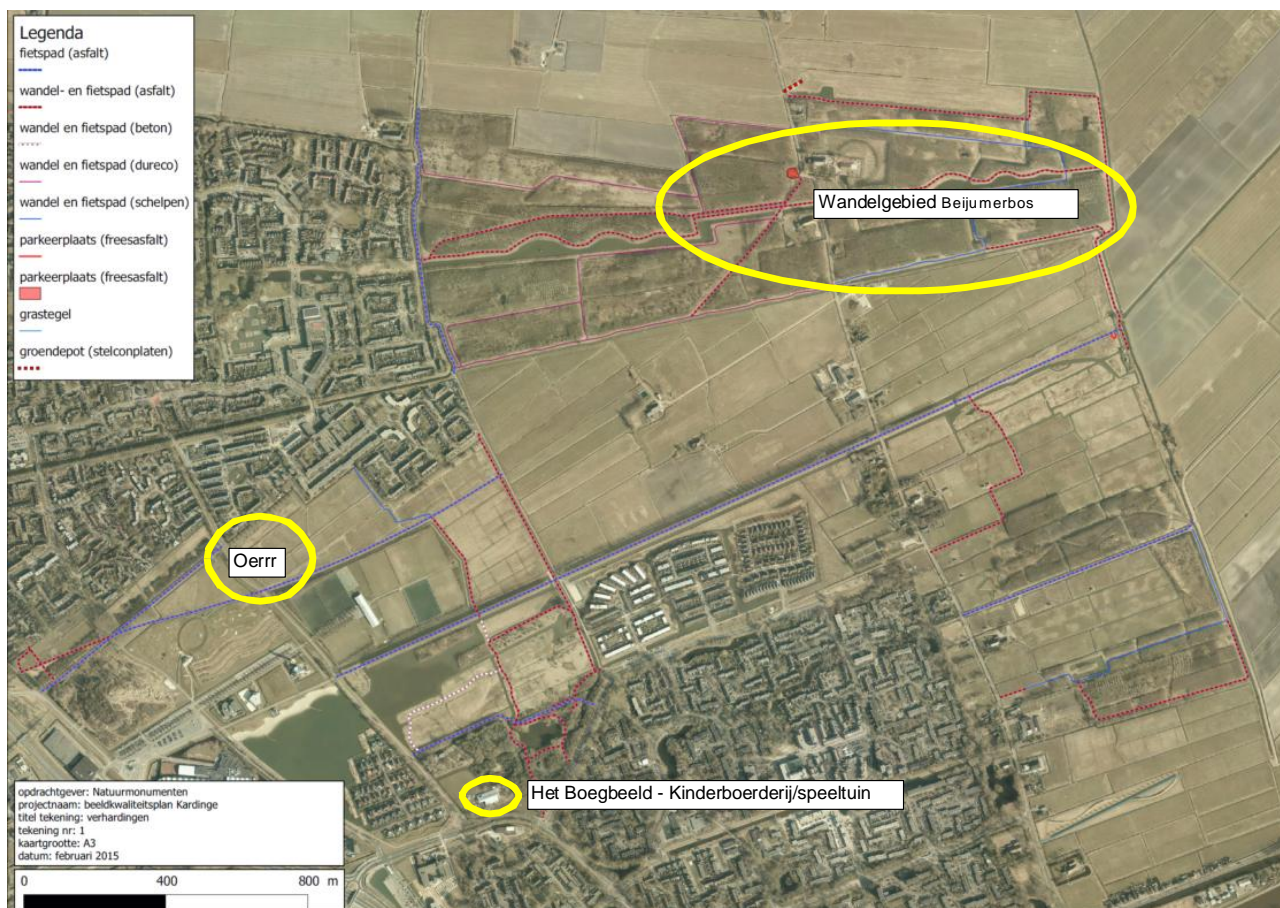
De **visitatiecommissie** bestond uit:

Cees van Helteren	Groen&Handicap
Job Haug	Groen&Handicap
Jose Koopman	beleidsmedewerker Natuur, Landschap en Recreatie
Reiner Hartog	Natuurmonumenten regio Noord
John Dijkema	Natuurmonumenten regio Noord
Erik Jansen	Ervaringsdeskundige

Op 23 mei, 2014 heeft Groen&Handicap op verzoek van Natuurmonumenten ook een bezoek gebracht aan natuur- recreatiegebied Kardinge. Het verslag van deze visitatie is in dit verslag verwerkt.

De visitatiecommissie (23-05-2014) bestond uit:

Hubert de Vos	Oogvereniging regio Groningen
Ton Kwakkel	Kenniscentrum Groen & Handicap,
Job Haug	Kenniscentrum Groen & Handicap,
Reiner Hartog	Natuurmonumenten regio Noord
Bart Zwiers	Natuurmonumenten regio Noord
Mirjam Koedoot	Natuurmonumenten.

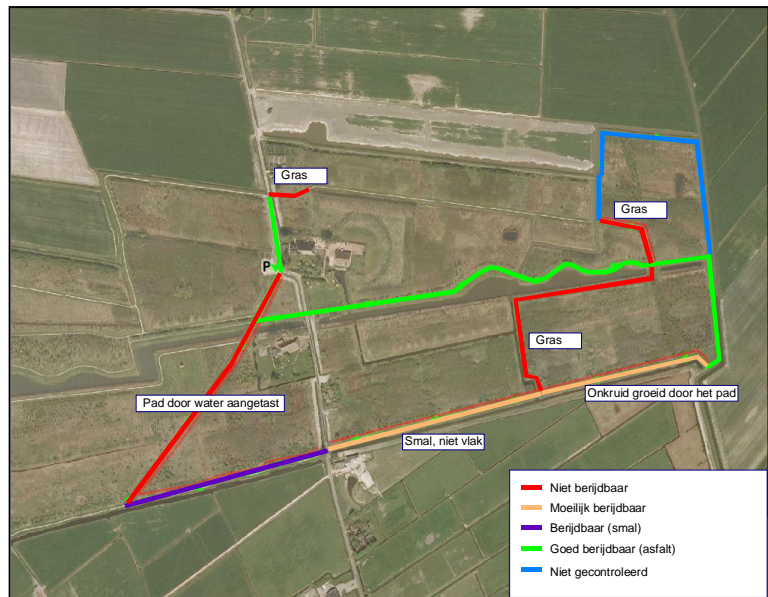

Overzicht terrein

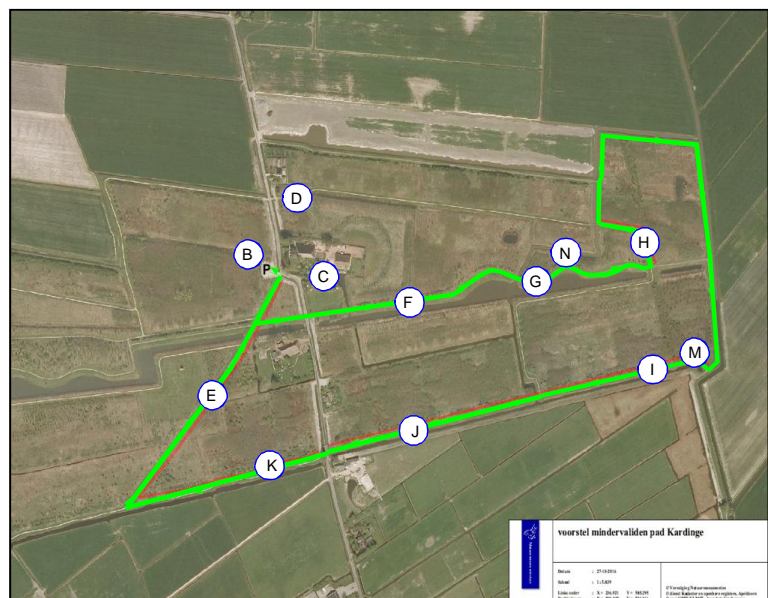
De visitatiecommissie heeft 2 delen van het gebied bezocht. Het toekomstige speelgebied Oerr en het wandelgebied Beijumerbos. Tussendoor hebben wij geluncht in 'Het Boegbeeld', een boerderij met horecagelegenheid die werk biedt aan mensen met een verstandelijke beperking. Bij het Boegbeeld is ook een kleine speeltuin met aangepaste speelvoorzieningen. Deze speelvoorzieningen zijn verkeerd aangebracht waardoor zij nu niet bruikbaar zijn voor rolstoelgebruikers. De horecavoorziening en ook de boerderij is volledig toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Ook is er een rolstoeltoegankelijk toilet. Dit zou de ideale uitvalbasis zijn voor een rolstoeltoegankelijke wandeling. Rondom het gebouw zijn verharde paden en is er een potentie om een wandeling samen te stellen. Er zijn ook enkele steile bruggen in dit gebied.

Wandelgebied Beijumerbos

De visitatiecommissie heeft een deel van het gebied nagelopen om een indruk te krijgen van de bereikbaarheid van de paden voor rolstoelen en de tastbaarheid voor mensen met een visuele beperking. De bevindingen zijn in de plattegrond aangegeven.

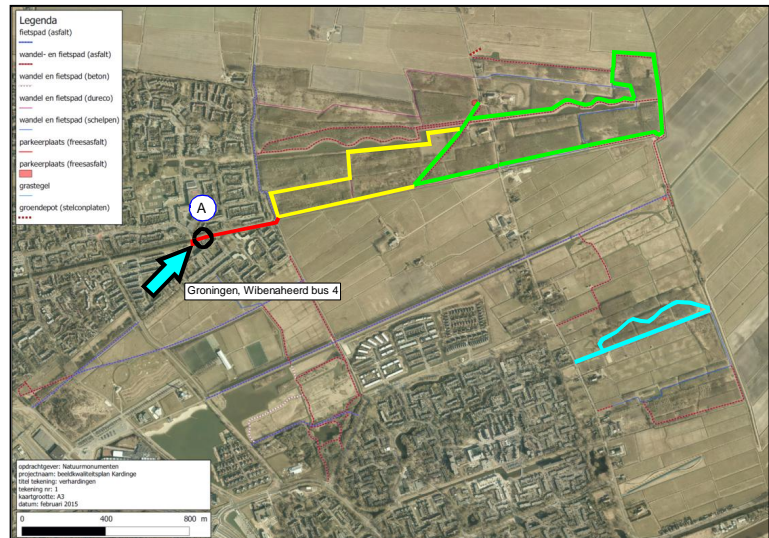
Tijdens de visitatie hebben wij gezamenlijk vanaf de parkeerplaats een wandelroute bedacht die met beperkte aanpassingen geschikt gemaakt kunnen worden.

Omdat het gebied aansluit op de wijk Beijem-Oost en omdat er in deze wijk een bus rijdt stellen wij voor om de rolstoeltoegankelijke wandelroute uit te breiden (gele lijn).

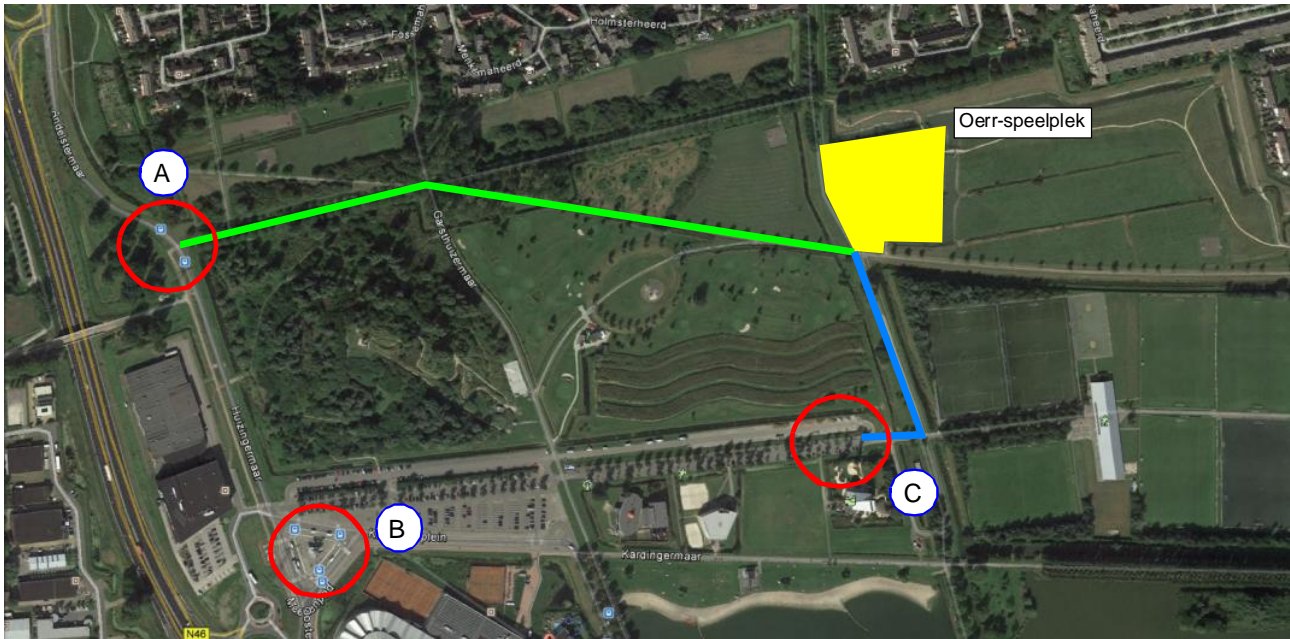
Dit heeft als voordeel dat het gebied met OV ontsloten wordt.

Daarnaast zullen de paden mogelijk vaker belopen of bereden worden waardoor onkruid en gras minder kans krijgt om de paden aan te tasten.

Van een van de deelnemers begrepen wij dat het bevrijdingsbos (lichtblauwe lijn) ook een toegankelijk wandelpad heeft. Informeer wandelaars.

Oerr- speelplek

De toekomstige Oerr-speelplek is bereikbaar met het openbaar vervoer, met de auto en met de fiets.

Er zijn 2 haltes waar men gebruik van kan maken .

1-Halte Meedenpad (A) afstand 730 m

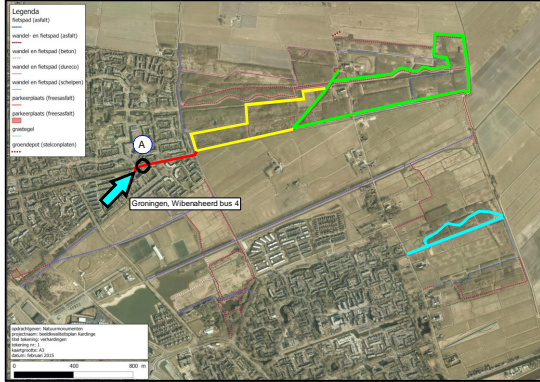
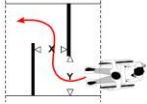
2-Halte P+R Karding (B) afstand 850 m

Halte A heeft door de beperkte loop afstand de voorkeur.

Vanaf halte (a) is de Oerr-speelplek via een fietspad goed bereikbaar.

De auto kan men parkeren op het openbare parkeerterrein (C), daar zijn 2 smalle algemene gehandicaptenparkeerplaatsen (zie ook de onderstaande rapportage).

4. Bevindingen en advies (versie 25-10-2016)

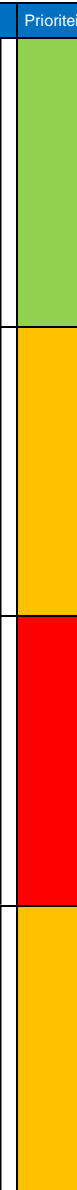
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
(A) = geeft locatie op de plattegrond aan.			Essentieel voor toegankelijkheid	Red
			Urgent maar van iets lagere orde	Yellow
			Minder urgent	Blue
			Voldoet al	Green
Bereikbaarheid				
1.	<p>Openbaar vervoer (A) Op 750 m van de met geel aangegeven route en 1600 m van de parkeerplaats is een toegankelijke bushalte (Groningen, Wibenaheerd). Hier halteer lijn 4.</p> 	1.1.	Geen opmerkingen.	Green
2.	<p>Vanaf de bushalte is een voetpad en aan de overzijde van het water is een fietspad. Beide zijn niet gecontroleerd, maar waarschijnlijk toegankelijk. Het voetpad is voorzien van een fietssluis. Een fietssluis moet voldoende breed zijn voor rolstoelen en scootmobielen.</p> <p>De som van de vrije breedten (X+Y) van de doorgang moet ten minste 2350 mm zijn</p> $X + Y \geq 2350 \text{ mm}$ <p>waarbij: X groter dan 0,9 m en Y groter dan 0,9 m. Omdat een scootmobiel meer ruimte nodig heeft om te draaien, adviseert BAT om zowel X als Y niet smaller te maken dan 1,05 m.</p> <p>In het fietspad bevindt zich een brug (mogelijk met een steile helling).</p>	2.1.	<ul style="list-style-type: none"> Controleer het voetpad en de sluis. Controleer het fietspad en de brug. Geef op de website aan hoe het natuurgebied bereikbaar is. 	Red
				Green
				Red

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
Parkeerplaats				
3.	Gehandicapten parkeerplaats (B). Er ontbreekt een gehandicapten parkeerplaats.		3.1. <ul style="list-style-type: none"> • Breng een gehandicaptenparkeerplaats aan. Voor de juiste afmetingen zie het Handboek ‘Samen Op Pad’ • Zorg dat het verkeersbord E6 vanaf de weg zichtbaar is. 	
Informatiebord				
4.	Informatiebord (B) Aan het begin van de wandelroute (vanaf Beijumerbos) staat een informatiepaneel vrij ver van het pad af. Voor rolstoelers en mensen met een visuele beperking is het informatiepaneel moeilijk leesbaar. Verbeterpunt:		4.1. <ul style="list-style-type: none"> • Zet het informatiepaneel dichterbij het wandelpad, zodat een rolstoeler op een verharde ondergrond kan staan als hij/zij het bord wil lezen of maak een verharding rond het informatiepaneel. 	
	De teksten zijn goed leesbaar.		4.2. Geen opmerkingen.	

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit	
	De kaart betreft het gehele gebied, waardoor de kaart met de wandelroute vrij klein is.	4.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Breng een apart kaartje aan van voldoende grootte met de wandelroute dat goed leesbaar is. 		
		4.4.	<ul style="list-style-type: none"> • Geef de rolstoel toegankelijke route op alle informatieborden aan wanneer deze gerealiseerd is. 		
5.	Een van de deelnemers geeft aan meer informatieborden te wensen met specifieke informatie. Denk aan informatie over het landschap, info over planten en dieren e.d..	5.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzie de wandelroute op regelmatige afstand van informatieborden. 		
Toegankelijke wandeling					
6.	<p>Het terrein kent meerdere type verharding.</p> <p>De oorspronkelijke schelpenpaden zijn overgroeid en niet of nauwelijks te berijden door rolstoelen.</p> <p>De halfverharding (Dureco-mix) is niet lang geleden aangebracht en is goed berijdbaar, zij het dat het pad vrij smal is en dat je niet naast de rolstoel kunt lopen.</p> <p>Daar waar de halfverharding in de schaduw is aangebracht en daar waar het regenwater niet weg kan ontstaan problemen.</p> <p>Het pad is niet meer berijdbaar en de zijkant van het pad is niet meer voelbaar en zichtbaar voor mensen met een visuele beperking.</p> <p>De asfaltpaden zijn goed berijdbaar.</p>	6.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Vervang de schelpenpaden. • Zorg dat Dureco-mix paden voldoende breed zijn. 1,2 m is het minimum waarbij men moet rekenen dat een halfverharding aan beide zijden zeker 15 cm kan ingroeien. Om een pad van 1,2 m te realiseren zal men een pad van 1,5 m moeten aanleggen. Liefst nog breder zodat er naast de rolstoel ruimte is voor een wandelaar). • Breng in dit kleiachtige gebied geen Dureco-mix paden in vochtige gebieden aan (schaduw/bos). 		

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
7.	<p>Rijbaan (C)</p> <p>Dit stukje weg is bekeken omdat het mogelijk zou aansluiten op de bedachte rolstoeltoegankelijke route.</p> <p>Vanaf het dorpje Noorddijk tot het begin van wandelgebied Beijumerbos is er sprake van een 30 km zone. Dwars door het wandelgebied mag men 60 km/uur rijden. Er zijn verschillende wandelpaden die deze weg kruisen, waarbij een snelheid van 60 km/uur erg hoog is voor wandelaars die oversteken (denk aan kinderen).</p>	7.1.	<ul style="list-style-type: none"> Dien bij de Provincie/gemeente een verzoek in om de 30 km zone door te trekken tot voorbij het wandelgebied. 	
8.	<p>Schelpenpad (D)</p> <p>Dit schelpenpad is vrijwel verdwenen.</p> <p>Het maakt geen deel uit van de voorlopig geplande rolstoelroute.</p>	8.1.	<ul style="list-style-type: none"> Geen opmerkingen. 	
9.	<p>Aangetast pad (E)</p> <p>Het regenwater wordt niet goed afgevoerd waardoor de Dureco-mix halfverharding wordt aangetast.</p> <p>Door de modderachtige berm is ook de gidslijn voor mensen met een visuele beperking verdwenen.</p>	9.1.	<ul style="list-style-type: none"> Breng het pad hoger aan of verbeter de waterhuishouding of vervang deze halfverharding door een materiaal dat wel bestand is tegen water. 	
	<p>De Dureco-mix halfverharding is zover aangetast dat het pad verdwenen is.</p> <p>* Dureco-mix is waarschijnlijk ongeschikt voor een berijdbaar wandelpad in deze omstandigheden.</p>	9.2.	<ul style="list-style-type: none"> Verbeter de waterhuishouding of vervang deze halfverharding door een materiaal dat wel bestand is. 	

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
10.	Dit fiets/voetpad is van asfalt. (F)	10.1	<ul style="list-style-type: none"> • Geen opmerkingen. 	
11.	<p>Zorg dat de rietkraag (G) zo nu en dan onderbroken is en dat het water zichtbaar is.</p> <p>Dit zijn ook mooie plekken om een zitgelegenheid te situeren.</p>	11.1	<ul style="list-style-type: none"> • Onderhoud de rietkraag. 	
12.	<p>Op een gegeven moment gaat de halfverharding over in een schelpenpad (H), dat door het bos leidt. Dit pad is vrijwel onbegaanbaar voor mensen in een rolstoel. Ook voor blinden en slechtzienden is het vrijwel ondoenlijk om zich er te oriënteren. Wel is het een mooie landschappelijke afwisseling en aantrekkelijk voor wandelaars (beschutting, veel vogels, etc.).</p>	12.1	<ul style="list-style-type: none"> • Renoveer dit pad. 	
13.	<p>In het nieuw geplande pad is brug (H) niet opgenomen. Deze brug is in principe geschikt, zij het dat de aansluitende paden niet geschikt zijn en dat er nu nog drempels zijn.</p> <p>Omdat de brug geschikt is, is het wenselijk dat deze een functie heeft in deze wandeling en te betreden is.</p>	13.1	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat de paden zonder drempels aansluiten op de brug. • Zorg dat het pad aansluit op de brug niet kan wegspoelen. 	

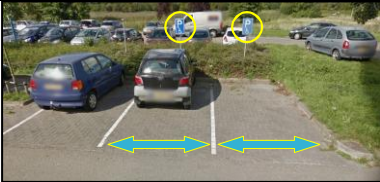
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit	
	Om de brug een functie te geven, zou aan de overzijde van het water een rustpunt/picknicktafel geplaatst kunnen worden, bereikbaar via een toegankelijk pad.	13.2	<ul style="list-style-type: none"> Breng aan de overzijde van het water een rustpunt/picknicktafel aan dat bereikbaar is via een toegankelijk pad. 	Yellow	
14.	<p>De zijkanten van het wandelpad (I) raken in de loop van de tijd begroeid waardoor het pad smaller wordt. Voor rolstoelers en mensen met een visuele beperking is dat niet handig.</p> 	14.1	<ul style="list-style-type: none"> Renoveer het pad en zorg ervoor dat de zijkanten van het pad niet ingroeien. 	Red	
15.	Dit schelpenpad (J) is vrijwel verdwenen en ongeschikt voor rolstoelgebruikers.	15.1	<ul style="list-style-type: none"> Renoveer het pad. 		Red
16.	Het pad van Dureco-mix (K) is redelijk berijdbaar, maar vrij smal.	16.1	<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat Dureco-mix paden voldoende breed zijn. 1,2 m is het minimum waarbij men moet rekenen dat een halfverharding aan beide zijden zeker 15 cm kan ingroeien. Om een pad van 1,2 m te realiseren zal men een pad van 1,5 m moeten aanleggen. Liefst nog breder zodat er naast de rolstoel ruimte is voor een wandelaar). 	Yellow	

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
Meubilair				
17.	Langs de route staan enkele banken. (M)	17.1	<ul style="list-style-type: none"> • Breng extra zitgelegenheid aan voor mensen die door een aandoening, ziekte of ouderdom moeilijker ter been zijn. Het SOP adviseert zitgelegenheid om de 200 m. • Ook is het aan te bevelen om meer verharde ruimte naast de banken te laten, zodat er een (grote) rolstoel naast kan staan. • Houdt rekening te houden met de natuurbeleving van mensen met een visuele beperking: zij letten vooral op geluiden. Elementen als water of het geluid van vogels zijn extra interessant voor hen. Plaats bankjes, als het kan, in de buurt van waar de vogels zitten bijvoorbeeld. Ook leuk voor mensen die geen beperking hebben natuurlijk. 	
				

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
	<p>Halverwege het pad (N) is een metalen bank aangebracht, weliswaar met een prachtig uitzicht, maar onbereikbaar voor iemand met een rolstoel of rollator.</p> 	17.2	<ul style="list-style-type: none"> • Verplaats het bankje naar het pad. • Zorg dat het water zichtbaar is vanaf het bankje door het riet regelmatig te snoeien. 	
Website				
18.	Op de website van Natuurmonumenten staat geen informatie over de toegankelijkheid van het terrein voor mensen met een beperking.	18.1	<ul style="list-style-type: none"> • Geef meer informatie over welke pad(en) precies toegankelijk is, de lengte en de voorzieningen rond het pad zoals banken, picknicktafels en parkeerplaatsen. 	
		18.2	<ul style="list-style-type: none"> • Geef de aanwezigheid van horeca en het rolstoeltoegankelijke toilet aan (kinderboerderij Het Boegbeeld'). 	
		18.3	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat de website zo is gemaakt, dat audio-ondersteuning voor blinden en slechtzienden daarop werkt, m.a.w. gebruik naast symbolen ook geschreven tekst en zodat het kan worden omgezet in gesproken tekst. Veel slechtzienden en blinden gebruiken websites op die manier. 	

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
19.	Op een deel van het terrein moeten honden worden aangelijnd. Halverwege de route mogen honden loslopen. Het staat weliswaar aangegeven, maar voor mensen met een visuele beperking is dit lastig.	19.1	<ul style="list-style-type: none"> Geef deze beperking duidelijk in tekst op de website en op alle plattegronden aan 	
		19.2		
Bekendheid				
20.	Kardinges wordt vrij veel bezocht door mensen uit de regio, met name het gedeelte dichtbij het busstation en in de buurt van de woonwijk Beijem. Het gedeelte van Kardinges (bij Beijumerbos) waar wij de schouw hebben gehouden, is minder intensief bezocht en is meer geschikt voor natuurbeleving. Het natuurgebied lijkt onder mensen met een beperking niet heel bekend, zoals onder leden van de Oogvereniging regio Noord. Dat zou beter kunnen!	20.1	<ul style="list-style-type: none"> Geef met een op de doelgroep gericht communicatie-plan bekendheid aan de route. Denk ook aan excursies voor mensen met een visuele beperking of mensen met een scootmobiel of een rolstoel. Denk ook aan het opzetten van een lokale community van fans. 	

No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit	
Oerr-speelplek					
21.	Op de algemene parkeerplaats op het Kardingerplein zijn 2 smalle algemene gehandicaptenparkeerplaatsen.		21.1	<ul style="list-style-type: none"> • Verbreed deze gehandicaptenparkeerplaatsen. Voor de juiste afmetingen zie het Handboek 'Samen Op Pad' • Zorg dat het verkeersbord E6 vanaf de weg zichtbaar is. 	
Bevrijdingsbos					
22.	Het bevrijdingsbos heeft een wandelpad dat geschikt is voor rolstoelen. Echter zijn de berm in de wintermaanden erg nat en zacht.		22.1	<ul style="list-style-type: none"> • Vermeld in brochures, op kaarten en op de website dat het bevrijdingsbos geschikt is voor rolstoelgebruikers. • Vermeld ook dat de berm in de wintermaanden erg nat en zacht kunnen zijn. 	